

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สรุปโครงการ (Executive Summary)	ง
สารบัญ	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	4
1.3 สมมุติฐานของการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย	4
1.5 แนวคิดที่นำมาใช้ในการวิจัย	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	6
1.7 ระยะเวลาทำการวิจัยและแหล่งทุน	6
1.8 สรุปบทที่ 1	7
บทที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย	8
2.1 รวบรวมข้อมูลเบื้องต้น	8
2.2 เลือกพื้นที่วิจัย	8
2.3 เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก	9
2.4 การเก็บข้อมูลภาคสนาม	9
2.5 แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล	10
2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	11
2.7 การเสนอผลการวิเคราะห์	11
2.8 การบูรณาการเว็บไซต์เครือข่ายสังคม (Social Networking Web Sites) เพื่องาน วัฒนธรรม	11
2.9 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	12
2.10 สรุปบทที่ 2	13
บทที่ 3 ทบทวนวรรณกรรม	14
3.1 เพลงขับ	14
3.2 เพลงขับในวัฒนธรรมไทยไซ่ง	15

3.3 เพลงขับสายแปงในประเพณีอื่นก่อน	16
3.3.1 ความหมายของประเพณีอื่นก่อน หรือ เล่นคอน	17
3.3.2 วิธีการเล่นอื่นก่อน หรือเล่นคอน	17
3.4 เพลงขับในพิธีเสนา	19
3.4.1 ความเชื่อเรื่องการสร้างโลก	19
3.4.2 ความเชื่อเรื่องผี	19
3.4.3 ความเชื่อเรื่องขวัญ	20
3.4.4 พิธีเสนา	20
สรุปและอภิปรายบทที่ 3	22
บทที่ 4 เพลงขับสายแปง	24
4.1 ความหมาย	24
4.2 ประเภทเพลงขับสายแปง	24
4.3 รูปแบบและองค์ประกอบของเพลงขับสายแปง	27
4.4 บทบาทหน้าที่ของเพลงขับสายแปง	31
สรุปบทที่ 4	35
บทที่ 5 ความหมายและภาพสะท้อนที่อยู่ในเพลงขับสายแปง	37
คำขับสายแปง ความหมาย และภาพสะท้อน	37
สรุปบทที่ 5	51
บทที่ 6 การถ่ายทอดเพลงขับสายแปง สู่กระบวนการทัศนใหม่ในการสืบสาน	56
6.1 การสืบสานเพลงขับสายแปง	56
6.2 กระบวนการทัศนใหม่ในการสืบสานเพลงขับสายแปง	61
สรุปบทที่ 6	65
บทที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ	67
7.1 เพลงขับสายแปง	67
7.2 ความหมายและภาพสะท้อนที่อยู่ในเพลงขับสายแปง	68
7.3 การถ่ายทอดเพลงขับสายแปง สู่กระบวนการทัศนใหม่ในการสืบสาน	71
7.4 ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	78
ภาคผนวก ก คำขับสายแปงที่ได้บันทึกไว้ด้วยภาษาไทยซึ่งโดยพ่อจรรย์ จอมบุญ “เข้ากางขวาง”	79
ภาคผนวก ข ประวัติผู้วิจัย	81

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1-1 แผนที่แสดงที่ตั้งของบ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม	3
ภาพที่ 2-1 หน้าเฟสบุ๊กของโครงการศึกษาเพลงขับสายแปง – ไทดำ (28 มิถุนายน 2555)	12
ภาพที่ 3-1 ลูกช่วง	18
ภาพที่ 3-2 แสดงการโยนลูกช่วงในงานสืบสานวัฒนธรรมประเพณี ไทดำ ครั้งที่ 31 วันที่ 10 เมษายน 2554 ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	18
ภาพที่ 3-3 พิธีเสนาตัว (สะเดาะเคราะห์ - เรียกขวัญ) แม่บุญสม มียอด เมื่อ 24 มิ.ย. 55	22
ภาพที่ 3-4 เวทีการแสดงในงานสืบสานวัฒนธรรมประเพณี ไทดำ ครั้งที่ 31 วันที่ 10 เมษายน 2554 ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี	23
ภาพที่ 4-1 ตัวอย่างการขึ้นต้นเพลงโดยใช้เนื้อร้องว่า “แปงนา ไกเมืองเอย”	27
ภาพที่ 4-2 ตัวอย่างการขึ้นต้นเพลงโดยใช้เนื้อร้องว่า “อุย เย้ย เย้ย”	27
ภาพที่ 4-3 ตัวอย่างทำนองการร้องสอดรับในเพลงขับสายแปงของลูกคู่	30
ภาพที่ 4-4. คุณพ่อจรัญ จอมบุญ และบันทึกเพลงขับสายแปงหน้าแรก ของคุณพ่อจรัญ จอมบุญ	32
ภาพที่ 4-5 ป้าหวาน ทองคงหาญ (อายุ 66 ปี) ไทยโซ่งที่บ้านไผ่หูช้าง อ.บางเลน จ.นครปฐม กำลังหัดท่องจำ ขับสายแปงให้ฟัง	33
ภาพที่ 4-6 คุณแม่บุญสม มียอด (อายุ 74 ปี)	33
ภาพที่ 5-1 คำขับสายแปง 1	37
ภาพที่ 5-2 คำขับสายแปง 2	38
ภาพที่ 5-3 คำขับสายแปง 3	38
ภาพที่ 5-4 คำขับสายแปง 4	39
ภาพที่ 5-5. คำขับสายแปง 5	39
ภาพที่ 5-6. คำขับสายแปง 6	40
ภาพที่ 5-7 คำขับสายแปง 7	41
ภาพที่ 5-8 คำขับสายแปง 8	41
ภาพที่ 5-9 คำขับสายแปง 9	42
ภาพที่ 5-10 คำขับสายแปง 10	43
ภาพที่ 5-11 คำขับสายแปง 11	43
ภาพที่ 5-12 คำขับสายแปง 12	44
ภาพที่ 5-13 คำขับสายแปง 13	44
ภาพที่ 5-14 คำขับสายแปง 14	45

ภาพที่ 5-15 คำขับสายแปง 15	46
ภาพที่ 5-16 คำขับสายแปง 16	46
ภาพที่ 5-17 คำขับสายแปง 17	47
ภาพที่ 5-18 คำขับสายแปง 18	48
ภาพที่ 5-19 คำขับสายแปง 19	49
ภาพที่ 5-20 ตัวอย่างการบันทึกเนื้อร้องเพลงขับสายแปงบทเหินพรจากสมุดบันทึกที่กล่าวถึงนกเอี้ยง ของคุณแม่บุญสม มียอด ผู้บอกข้อมูลบ้านสะแกราย ต.ดอนยายหอม อ.เมือง จ. นครปฐม	50
ภาพที่ 6-1 ตัวอย่างหลักฐานการบันทึกเพลงขับสายแปงด้วยภาษาไทยคำ (มรดกตกทอดของนางบัว พุ่มพวง ต.บางหมาก อ.เมือง จ.ชุมพร)	57
ภาพที่ 6-2 ตัวอย่างการบันทึกเพลงขับสายแปงด้วยภาษาไทยโซ่ง (มรดกตกทอดของนางบุญสม มี ยอด ต.สะแกราย อ.เมือง จ.นครปฐม)	58
ภาพที่ 6-3 ตัวอย่างการบันทึกด้วยภาษาไทยโซ่งผสมกับอักขระภาษาไทย ของนางหนูจร ไพศุนย์ ต. นาป่าหนาด อ.เชียงคาน จ.เลย	59
ภาพที่ 6-4 การบันทึกลักษณะการใช้อักขระภาษาไทยแต่ใช้คำไทยโซ่งและการผันวรรณยุกต์ตาม เสียง บันทึกของนางวิไล สระทองหน ต.สระสีมูม อ.กำแพงแสน จ.นครปฐม	60
ภาพที่ 6-5 สัมภาษณ์นางวิไล สระทองหน หมู่บ้านสระสีมูม อ.บางเลน จ.นครปฐม (18 ม.ค 2555) ศิลปินหรือ “หมอขับ” เพลงขับสายแปงผ่านคลื่นวิทยุ และได้รับการยกย่องให้เป็น “หมอ” ในพิธีต่าง ๆ ของชาวไทยโซ่ง	61
ภาพที่ 6-6 ตัวอย่างคลิปวิดีโอจากเว็บไซต์ยูทูบชื่อ “ขับสายแปงไทยทรงดำ” นำเผยแพร่โดยชื่อผู้ใช้ “Jukkarin Treeinthong” ซึ่งมีผู้เข้าชมจำนวน 510 ครั้ง	62
ภาพที่ 6-7 ตัวอย่างคลิปวิดีโอจากเว็บไซต์ยูทูบชื่อ “ขับแก้ววาดอนทอง2” นำเผยแพร่โดยชื่อผู้ใช้ “Phirawat Sreevelai” ซึ่งมีผู้เข้าชมจำนวน 140 ครั้ง	63
ภาพที่ 6-8 ตัวอย่างหน้าเฟสบุ๊กชื่อ “ชมรมคนไทยทรงดำและหมอขับสายแปง” (สำรวจ ณ วันที่ 8 เมษายน 2556)	63
ภาพที่ 6-9 ตัวอย่างหน้าเฟสบุ๊กชื่อ “โครงการศึกษาเพลงขับสายแปง-ไทดำ” (สำรวจ ณ วันที่ 8 เมษายน 2556)	64